

## PAY SENETLERİ ve ŞEKLİ

Pay senetleri, TK.484-501. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Pay senetleri, payı temsil etmek üzere çıkarılan ve kıymetli evrak özelliği taşıyan menkul kıymet niteliğindeki senetlerdir. Pay, anonim şirketin ticaret siciline tescil edilmesiyle kendiliğinden oluştuğu için payı temsil etmek üzere bastırılan pay senetleri, ihbari<sup>1</sup> ve illi<sup>2</sup> kıymetli evraktır<sup>3</sup>.

eTK'ya göre halka açık olmayan anonim şirketlerde payların senede bağlanması zorunlu değildir. TK'ya göre<sup>4</sup> ise, halka açık olmayan anonim şirketlerde, azlığın<sup>5</sup> talebi hâlinde<sup>6</sup> nama yazılı payların<sup>7</sup> (TK.486/III)<sup>8</sup> ve herhangi bir talep olmasa bile her hâlükârda hamiline yazılı payların, pay senedine bağlanması zorunludur<sup>9</sup> (TK.486/II). Halka açık anonim şirketlerden payları borsada işlem görmeyenlerin paylarının, pay senedine bağlanması zorunludur (SerPK.12/III). Halka açık anonim şirketlerden payları borsada işlem görenlerin payları ise,

- 
- <sup>1</sup> Hakkin senet öncesi varlığı bakımından kıymetli evrak; 1) İhdasî (Kurucu) Senetler ve 2) İhbari (Bildirici) Senetler olmak üzere ikiye ayrılır. Kurucu senetlerde, senedin tanziminden önce bir hak mevcut değildir ve hak ancak senedin tanzimi ile doğar. Örneğin, kambyo senetleri (poliçe, bono, çek). Bildirici senetlerde ise aksine, hak senedin tanzimi ile doğmaz, hak senet düzenlenmeden önce de vardır. Örneğin, pay senetleri.
- <sup>2</sup> İhdasına sebep olan işlemle ilişkisi bakımından kıymetli evrak 1) İlli Senetler ve 2) Mücerret Senetler olmak üzere ikiye ayrılır. İlli senetlerde senedin düzenlenmesine neden olan ilişki (temel ilişki) senetten anlaşılmaktadır. Bu senetlerde temel ilişki, senede etkilerini devam ettirmektedir. Bu nedenle illi senetlerde temel ilişkideki bir sakatlık, senedi de sakatlamaktadır. Örneğin, pay senetleri. Mücerret senetlerde, senedin düzenlenmesine neden olan ilişki (temel ilişki) senetten anlaşılamamaktadır. Bu senetlerde, senet, temel ilişkiden bağımsızdır. Bu nedenle mücerret senetlerde temel ilişkideki sakatlıklar, kural olarak, senedi sakatlamamaktadır. Örneğin, kambyo senetleri.
- <sup>3</sup> Aynı yönde bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar 241, 242; **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku 541.
- <sup>4</sup> TK'ya göre pay senetlerinin bastırılması konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. **Teoman**, Hisse Senetlerinin Bastırılması. 5 vd.
- <sup>5</sup> TK'nın azlık haklarına ilişkin neredeyse tüm maddelerinde azlık kavramını açıklamak üzere sermayenin belirli bir oranı belirlenmiş iken TK.486/III'te yer alan azlık ile neyin kastedildiği tam olarak açıklığa kavuşturulmamıştır. Ancak azlık kavramının kullanıldığı diğer maddelere (TK.399, 411, 420, 439) kıyasen TK.486/III'te yer alan azlık kavramından da halka kapalı şirketlerde sermayenin yüzde onunu; halka açık şirketlerde ise sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz.
- <sup>6</sup> Azınlığın talebi üzerine pay senedine bağlanması zorunlu olan nama yazılı paylar, sadece talepte bulunan azınlığa ait olanlar değil, tüm pay sahiplerine ait olan nama yazılı paylardır. Aynı yönde bkz. **Şener**, Ortaklıklar 577.
- <sup>7</sup> Halka açık olmayan anonim şirketlerde nama yazılı payların azlığın istemi üzerine pay senedine bağlanması; pay senetlerinin bastırılmaması ve dağıtılmaması yoluyla pay sahiplerine baskı yapılması, pay sahiplerinin bu sıfatlarını ispattan yoksun bırakılmaları ve devir olanaklarının sınırlandırılması gibi hukuka aykırı yöntemlerin önüne geçmiştir. Nitekim pay defteri kanuna uygun şekilde tutulmayan ve güncel durumu yansıtmayan anonim şirketlerde nama yazılı payların senede bağlanmaması, özellikle pay sahipliğinin ispatı gibi önemli problemlere yol açmaktadır. bkz. **Altaş**, Anonim Şirketler 248.
- <sup>8</sup> TK.486/III'te "...nama yazılı pay senedi bastırılıp tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır" ifadesine yer verilmiştir. Kanaatimizce, madde metninde yer verilen "nama yazılı pay senedi sahipleri" ifadesi hatalıdır. Çünkü maddede pay senetlerinin bastırılmasından söz edilmektedir. Ortada henüz bastırılmış bir pay senedi yokken, pay senedi sahibinden bahsedilmesi doğru olmamıştır. Bu nedenle madde metninde yer alan "nama yazılı pay senedi sahiplerine" ifadesi "nama yazılı pay sahiplerine" şeklinde değiştirilmelidir.
- <sup>9</sup> **Pulaşlı**, Şerh I 598, 599; **Pulaşlı**, Şerh II 1158; **Şener**, Ortaklıklar 577; **Teoman**, Hisse Senetlerinin Bastırılması 10.

pay senedine bağlanmayıp<sup>10</sup>, MKK nezdindeki elektronik ortamda yer alan kaydî sistemde kaydî olarak tutulmaktadır (SerPK.13).

Pay senetleri, nama yazılı veya hamiline yazılı olarak düzenlenebilir. Ancak anonim şirket esas sözleşmesinde payların türünün (nama yazılı ve/veya hamiline yazılı) yer alması zorunludur<sup>11</sup> (TK.339/II). Öte yandan esas sözleşmesinde herhangi (açık) bir hüküm yer almasa bile, anonim şirket, çıplak paylarını temsil etmek üzere pay senedi çıkartabilir. Bu çerçevede anonim şirket, TK.484/II ve 486/II saklı kalmak üzere, esas sözleşmesinde pay senedi bastırabileceği yönünde herhangi (açık) bir hüküm bulunmasına gerek olmaksızın, nama yazılı veya hamiline yazılı pay senedi bastırabilir<sup>12</sup>.

Yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde hamiline yazılı pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtmalıdır<sup>13</sup>. Bedelleri tamamen ödenmemiş paylar için hamiline yazılı pay senedi çıkarılamaz (TK.484/II). Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı tescil ve ilân edilmeli, şirketin internet sitesinde yayınlanmalıdır.

Bedelleri tamamen ödenmeden çıkarılan hamiline yazılı pay senetleri ile şirket kuruluşunun ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan pay senetleri geçersizdir. Ancak iştirak taahhüdünden doğan yükümlülükler geçerliliklerini sürdürür (TK.484/II, 486/I). Tescilden önce pay senedi çıkaranlar, bundan doğan zararlardan sorumludur (TK.486/IV).

Pay senetlerinin şekli, TK.487’de düzenlenmiştir. Bu hükme göre, hem hamiline yazılı hem de nama yazılı pay senetlerinde şirketin unvanı, sermaye tutarı, kuruluş tarihi, bu tarihteki sermaye tutarı, çıkarılan pay senedinin tertibi, bunun tescil tarihi, senedin türü ve itibarı değeri, senedin kaç payı içerdiği yer almalıdır. Pay senetleri üzerinde, şirket adına imzaya yetkili olanlardan en az ikisinin imzası da bulunmalıdır. Ayrıca kapalı şirketlerde baskı

---

<sup>10</sup> Kaydileştirmenin zorunlu olduğu payları borsada işlem gören anonim şirketler açısından, bu anonim şirketlere ilişkin payların ne kadarının kaydi sistem kapsamında olduğu açıklığa kavuşturulması gereken bir konudur. Diğer bir ifade ile payları borsada işlem gören anonim şirket paylarının tamamı mı yoksa sadece borsada işlem gören kısmı mı kaydileştirilmelidir. Kanaatimizce, kaydileştirme kapsamında olan anonim şirketlerin tüm payları herhangi bir ayrıma tabi tutulmaksızın kaydileştirilmeli ve kaydi sistem aracılığıyla izlenmelidir. Aksini kabul, kaydileştirmeye tabi şirket payları arasında kaydi paylar ve fiziki paylar şeklinde bir ayrıma neden olacaktır. Bu durum, sermaye artırımlarında rüçhan haklarının kullanılması, bedelsiz hisse senetlerinin dağıtımı, mali hakların kullanımı ve kayıtların tutarlılığının izlenmesi açısından sorunlar doğurabilir. Çünkü payların izlenmesi konusunda ikili bir yapı oluşacak ve kaydi sistem dışındaki payların izlenmesi sorun oluşturacaktır. Nitekim bu durum kaydi sistemin getiriliş amacına da aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ünal**, Sermaye Piyasası Araçları 200 vd.

<sup>11</sup> Aynı yönde bkz. **Bilgili/Demirkapı**, Şirketler Hukuku 542; **Bozkurt**, Şirketler ve Kooperatifler 302.

<sup>12</sup> eTK’nın 409. maddesinin 2. fıkrasında “*Esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması lazımdır*” ifadesi yer almaktaydı. Bu nedenle eTK döneminde hamiline yazılı pay senedi bastırılması için anonim şirket esas sözleşmesinde açık bir hüküm bulunması gerekmektedir. eTK’nın 409. maddesi yerine getirilen TK’nın 484. maddesinde ise, bu şekilde bir zorunluluğa yer verilmemiştir. Dolayısıyla anonim şirket paylarının, nama yazılı ya da hamiline yazılı pay senedine bağlanabilmesi için esas sözleşmede bu yönde herhangi bir hüküm bulunmasına gerek yoktur.

<sup>13</sup> Hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması için herhangi bir istemde bulunulmasına gerek olmadığı, kanunun pay senedi bastırılması zorunluluğunu yönetim kuruluna bir görev olarak yüklediği yönünde bkz. **Teoman**, Hisse Senetlerinin Bastırılması 11.

şeklinde imzanın delikli olması veya sahtekârlığı engelleyici diğer güvenlik önlemlerinin uygulanması gerekir<sup>14</sup> (TK.487/I). Dolayısıyla anonim şirketlerin, pay senetlerini herhangi bir matbaada bastırmaları veya bilgisayar çıktısı şeklinde basmaları mümkün değildir<sup>15</sup>.

Yukarıda yer verilen şekil şartlarına ek olarak nama yazılı pay senetleri; sahibinin adı ve soyadını veya kullandığı ticaret unvanını, yerleşim yerini, pay senedi bedelinin ödenmiş olan miktarını içermelidir. Ayrıca nama yazılı pay senedi sahiplerinin, şirket pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir.

Esas sözleşmede aksi belirtilmiş olmadıkça, nama yazılı veya hamiline yazılı pay senetlerinin dönüştürme yoluyla türlerinin değiştirilmesi mümkündür (TK.485). Dönüştürme, esas sözleşmenin değiştirilmesi yoluyla yapılır. Dönüştürmenin kanunen öngörüldüğü hallerde, yönetim kurulu gerekli kararı alarak derhal uygular ve bunun esas sözleşmeye yansıtılması girişimini hemen başlatır. Nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülebilmesi için payların bedellerinin tamamen ödenmiş olması gerekir (TK.485/II). Çünkü bedelleri tamamen ödenmemiş paylar için hamiline yazılı pay senedi çıkarılamaz (TK.484/II).

Bir pay senedi veya ilmühaber, tedavülü mümkün olmayacak derecede yıpranmış veya bozulmuşsa ya da içeriği veya ayırt edici özellik ve nitelikleri tereddüde yer bırakmayacak tarzda anlaşılamiyorsa, sahibi, giderlerini peşin ödemek şartıyla, şirketten yeni bir senet veya ilmühaber istemek hakkını haizdir (TK.488).

---

<sup>14</sup> TK.487/I ile getirilen düzenlemenin hak sahiplerini koruma açısından yeterli olmadığı yönünde bkz. **Teoman**, Hisse Senetlerinin Bastırılması 12.

<sup>15</sup> **Altaş**, Anonim Şirketler 250.